HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להכנסת כלה. לגוותה מבית אביה לבית חופתה: **כגון דחייני גברי מאבולא לסיכרא.** מחיצת אנשים משער העיר עד בית הקברות מקום שקופדין אותו שם: **לנפיונפה.** של תורה: **דשף ויתיב.** וכנגדה יכניה וסיעתו מאנשים ועפר שהביאו עמהן בגלותן נקייס מה שנאמר כי לו עבדיך את אביה ואת עפרה יחוננו (תהלים קב): **דלי מרחקנא פרסה.** (ד) אני נכנס להתפלל בתוכו: **רב ששת.** שגי נהול הוה: **בית רבינו.** רב: **וכלכמל בית יצא.** למדנו שעבר כרמל את היס ואימתי היה בשעת מתן תורה: **כשמה.** כמשמעה: **אדמקיפנא אדרי איעול בהא.** בעוד שאני מקיף כל שורות הבתים הללו אכנס כאן לנקר דרכי. אדרי, שורות. קפנדריא, טרי"ח בלע"ז (שם). קורין בפרשת שקלים. פרשת שקלים מיקנו לאשורה כדי שיקדיש שקלם לגאולי לר ומחה, פרשת זכור ואמריו פרה אדומה, שאין ישראל לרוויין לגם גדול כזה בלא טהרה ובלא נקיות, ואמריה פרשת החודש, ופיגון (ויקרא טז) וטהרו וקדשו (האורה סי' קכז). משמיעין על השקלים. בית דין מכריזין שיביאו שקלים למקדש (לעיל יג:) שיהו ישראל מביאין תרומת שקלים בניסן (מו"ק ו).

מוסף רש"י

שהקב"ה שב עמהן. שהשכינה כביכול שרויה עם ישראל בגלות גלותם וכשנגאלין הקמיב גאולה לעצמו שהוא יושב עמהם (דברים ל ג). כשמה. כמשמעה פירוש שמה (ברכות שב:). אדמקיפנא אדרי איעול בהא. בעוד שאני מקיף כל שורות הבתים הללו אכנס כאן לנקר דרכי. אדרי, שורות. קפנדריא, טרי"ח בלע"ז (שם). קורין בפרשת שקלים. פרשת שקלים מיקנו לאשורה כדי שיקדיש שקלם לגאולי לר ומחה, פרשת זכור ואמריו פרה אדומה, שאין ישראל לרוויין לגם גדול כזה בלא טהרה ובלא נקיות, ואמריה פרשת החודש, ופיגון (ויקרא טז) וטהרו וקדשו (האורה סי' קכז). משמיעין על השקלים. בית דין מכריזין שיביאו שקלים למקדש (לעיל יג:) שיהו ישראל מביאין תרומת שקלים בניסן (מו"ק ו).

תורה אור השלם

1. וַיָּבֹא אִישׁ אֱלֹהִים אֶל עֵלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְיָ הֲנִגְלֹה נִגְלֵיתִי אֶל בֵּית אָבִיךָ בִּהְיוֹתָם בְּמִצְרַיִם לְבֵית פַּרְעֹה:
שמואל א ב כז

2. כֹּה אָמַר יְיָ גֹּאַלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה וְהוֹרַדְתִּי בְרִיחִים כֻּלָּם וְכַשְׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם:
ישעיהו מג יד

3. וְשָׁב יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחַמְךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֲפִיצְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה:
דברים ל ג

4. לָכֵן אָמַר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ כִּי הָרַחֲקָתִים בַּגּוֹיִם וְכִי הֲפִיצוֹתִים בָּאֲרָצוֹת וָאֶהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם:
יחזקאל יא טז

5. תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר:
תהלים צ א

6. יְיָ אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ:
תהלים כו ח

7. חֵי אֲנִי נְאֻם הַמֶּלֶךְ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְתָבוֹר בֶּהָרִים וּכְכַרְמֶל בַּיָּם יָבוֹא:
ירמיהו מו יח

8. לָמָּה תִּרְצָדוּן הָרִים גַּבְנֻנִּים הַהָר חָמַד אֱלֹהִים לְשִׁבְתּוֹ אַף יְיָ יִשְׁכֹּן לָנֶצַח:
תהלים סח יז

9. אוֹ גֹבֵן אוֹ דֹק אוֹ תֻבָּל בְּעֵינוֹ אוֹ גֶרֶב אוֹ יַלֶּפֶת גַּבְנֻנִּים אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לְהִנָּתֵק אוֹ יִהְיוּ מְיֻחָסִים:
ויקרא כא כ

10. וּבְבוֹא עַם הָאָרֶץ לִפְנֵי יְיָ בַּמּוֹעֲדִים הַבָּא בְדֶרֶךְ שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא בְדֶרֶךְ שַׁעַר נֶגֶב וְהַבָּא בְדֶרֶךְ שַׁעַר נֶגֶב יֵצֵא בְדֶרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר בָּא בוֹ כִּי נִבְחוֹ יְיָ יֵצֵא:
יחזקאל מו ט

11. זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם:
דברים כה יז

12. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
במדבר יט ב

13. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
שמות יב ב

מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת. ולא קשיא מהכא דמס' דרך ארץ (זוטא פ"ח) דאמרי' מעשה ברבי עקיבא שמלא מת מלוה בדרך ונשאו אריבעה מילין עד שהביאו לבית הקברות וכשבא אצל ר' יהושע ור' אליעזר וספר להם אמרו לו על כל פסיעה ופסיעה שפסעת כאילו שפכת דם נקי לא היה מפני שבטל למודו אלא משום שהזיז ממקומו ומת מלוה קונה מקומו (ז):

הני מילי למאן דקרי ותני אבל למאן דמתני לית ליה שיעורא. ממילא שמעינן למאן דלא קרי ותני לית ליה שיעורא ואין מבטלין תלמוד תורה בשבילו אלא כדי לזרוקו להתעסק בו ודוקא לענין ביטול תורה אבל לענין ביטול מלאכה אסור לכל בני העיר שהרי בפרק אלו מגלחין (מו"ק דף מ: ושם) לא מחלק בענין איסור מלאכה בין מאן דקרי ותני למאן דלא קרי ותני (מ):

אין מרעין בהן בהמות. משום כבודן של מתים אבל האילנות שנוטעין בהן מותרין ואין בהם משום כבודן של מתים אחרי שאינן על הקברים עצמן:

לכל מפסיקין וכו' וליום הכפורים. נריך לומר דמייירי בעמחת יום הכפורים שחל להיות בשבת ואהא קאמר שמפסיקין מן הסדר שחל באותו שבת וקורין בפרשת עריות וכן בכל הני שאין קורין אלא ג' כגון תעניות ומעמדות ומנוכה ופורים דליכא למימר דמייירי ביום הכפורים שחרית שקורין בפרשת אחרי מות בחול שבה ובשבת שבעה דלא אמאי נקט יום הכפורים אפילו שאר מועדות נמי: על

(א) מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת הכלה (ב) אמרו עליו על ר' יהודה בר' אילעאי שהיה מבטל ת"ת להוצאת המת ולהכנסת הכלה בד"א בשאין שם כל צורכו אבל יש שם כל צורכו אין מבטלין וכמה כל צורכו אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי ואמרי לה תריסר אלפי גברי ומיניהו שיתא אלפי שיפורי עולא אמר כגון דחייצי גברי מאבולא עד סיכרא רב ששת אמר (ג) כנתינתה כך נטילתה מה נתינתה בששים ריבוא אף נטילתה בס' ריבוא ה"מ למאן דקרי ותני אבל למאן דמתני לית ליה שיעורא תניא ר"ש בן יוחי אומר בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן גלו למצרים שכינה עמהן שנאמר (1) הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו' גלו לבבל שכינה עמהן שנאמר (2) למענכם שלחתי בבלה ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן שנאמר (3) ושב ה' אלהיך את שבותך והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות (ח) בבבל היכא אמר אביי בבי כנישתא דהוצל (ט) ובבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא ולא תימא הכא והכא אלא זמנין הכא וזמנין הכא אמר אביי תיתי לי דכי מרחיקנא פרסה עיילנא ומצלינא התם אבוה דשמואל [ולוי] הוו יתבי בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא אתיא שכינה שמעו קול ריגשא [קמו ונפקו רב ששת הוה יתיב (י) בבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא אתיא שכינה] ולא נפק אתו מלאכי השרת וקא מבעתו ליה אמר לפניו (יא) רבש"ע עלוב ושאינו עלוב (יב) מי נדחה מפני מי אמר להו שבקוהו (4) ואהי להם למקדש מעט אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ור"א אמר זה בית רבינו שבבבל דרש רבא מאי דכתיב (5) ה' מעון אתה היית לנו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות (7) אמר (יג) אביי (יד) מריש הואי גרסינא בבי כנישתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמעית להא דקאמר דוד (6) ה' אהבתי מעון ביתך (טו) הואי גרסינא בבי כנישתא תניא ר"א הקפר אומר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בא"י שנאמר (7) כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא והלא דברים ק"ו ומה תבור וכרמל שלא באו אלא לפי שעה ללמוד תורה נקבעים בארץ ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות שקורין ומרביצין בהן תורה עאכ"ו דרש בר קפרא מאי דכתיב (8) למה תרצדון הרים גבנונים יצתה בת קול ואמרה להם למה תרצו דין עם סיני כולכם בעלי מומים אתם אצל סיני כתיב הכא גבנונים וכתיב התם (9) או גבן או דק אמר רב אשי ש"מ האי מאן דיהיר בעל מום הוא: (10) אין עושין אותו קפנדריא: מאי (יז) קפנדריא אמר רבא קפנדריא כשמה מאי כשמה כמאן דאמר אדמקיפנא אדרי איעול בהא א"ר אבהו (יח) אם היה שביל מעיקרא מותר אר"נ בר יצחק (יט) הנכנס ע"מ שלא לעשות קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא וא"ר חלבו אמר ר"ה (כ) הנכנס לבהכ"נ להתפלל [א] מותר לעשותו קפנדריא שנא' (10) ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון להשתחוות יצא דרך שער נגב: (כא) עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש: והתניא אינו תולש ומאכיל אבל תולש ומניח כי תנן נמי מתני' תולש ומאכיל תנן ת"ר (כב) בית הקברות אין נוהגין בהן קלות ראש אין מרעין בהן בהמה ואין מוליכין בהן אמת המים ואין מלקטין בהן עשבים ואם ליקט שורפן במקומן מפני כבוד מתים אהייא אילימא אסיפא כיון ששורפן במקומן מאי כבוד מתים איכא אלא ארישא: **מתני'** (כג) ר"ח אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים (כד) חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת (11) בשניה (כה) וזכור (כו) בשלישית (12) פרה אדומה (כז) ברביעית (13) החודש הזה לכם בחמישית חוזרין לכסדרן (כח) לכל מפסיקין בראשי חדשים בחנוכה ובפורים בתעניות ובמעמדות וביום"כ: **גמ'** תנן התם (כט) באחד באדר משמיעין על השקלים ועל

להכנסת כלה. לגוותה מבית אביה לבית חופתה: **כגון דחייני גברי מאבולא לסיכרא.** מחיצת אנשים משער העיר עד בית הקברות מקום שקופדין אותו שם: **לנפיונפה.** של תורה: **דשף ויתיב.** וכנגדה יכניה וסיעתו מאנשים ועפר שהביאו עמהן בגלותן נקייס מה שנאמר כי לו עבדיך את אביה ואת עפרה יחוננו (תהלים קב): **דלי מרחקנא פרסה.** (ד) אני נכנס להתפלל בתוכו: **רב ששת.** שגי נהול הוה: **בית רבינו.** רב: **וכלכמל בית יצא.** למדנו שעבר כרמל את היס ואימתי היה בשעת מתן תורה: **כשמה.** כמשמעה: **אדמקיפנא אדרי איעול בהא.** בעוד שאני מקיף כל שורות הבתים הללו אכנס כאן לנקר דרכי. אדרי, שורות. קפנדריא, טרי"ח בלע"ז (שם). קורין בפרשת שקלים. פרשת שקלים מיקנו לאשורה כדי שיקדיש שקלם לגאולי לר ומחה, פרשת זכור ואמריו פרה אדומה, שאין ישראל לרוויין לגם גדול כזה בלא טהרה ובלא נקיות, ואמריה פרשת החודש, ופיגון (ויקרא טז) וטהרו וקדשו (האורה סי' קכז). משמיעין על השקלים. בית דין מכריזין שיביאו שקלים למקדש (לעיל יג:) שיהו ישראל מביאין תרומת שקלים בניסן (מו"ק ו).

מוסף רש"י

שהקב"ה שב עמהן. שהשכינה כביכול שרויה עם ישראל בגלות גלותם וכשנגאלין הקמיב גאולה לעצמו שהוא יושב עמהם (דברים ל ג). כשמה. כמשמעה פירוש שמה (ברכות שב:). אדמקיפנא אדרי איעול בהא. בעוד שאני מקיף כל שורות הבתים הללו אכנס כאן לנקר דרכי. אדרי, שורות. קפנדריא, טרי"ח בלע"ז (שם). קורין בפרשת שקלים. פרשת שקלים מיקנו לאשורה כדי שיקדיש שקלם לגאולי לר ומחה, פרשת זכור ואמריו פרה אדומה, שאין ישראל לרוויין לגם גדול כזה בלא טהרה ובלא נקיות, ואמריה פרשת החודש, ופיגון (ויקרא טז) וטהרו וקדשו (האורה סי' קכז). משמיעין על השקלים. בית דין מכריזין שיביאו שקלים למקדש (לעיל יג:) שיהו ישראל מביאין תרומת שקלים בניסן (מו"ק ו).

עין משפט נר מצוה

לו א ב מיי' פי"ד מהל' אבל הל' ט סמג עשין ג טוש"ע י"ד סימן שפח סעיף ג:
לח ג ד ה ו מיי' פי"ג מהל' תפלה הל' ח [י] סמג עשין יח טוש"ע ח"מ סימן קנא סעי' ה:
לט ז מיי' שם הלכה יא טור ש"ע שם סעיף י:
מ ח מיי' פי"ד מהל' אבל הל' יג סמג עשין מד"ס ג טוש"ע י"ד סימן שפח סעיף ג:
מא ט מיי' פי"ג מהל' תפלה הלכה כ סמג עשין יט טוש"ע ח"מ סימן תרפא סעיף ג:
מב י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
מג כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
מד ל מיי' שם טוש"ע שם ס"ג:
מה מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
נ [מיי' שם הלכה ח]:
מו ס מיי' פ"ג מהל' שקלים הלכה ט סמג עשין מח:

גליון הש"ס

גמ' בבי כנישתא דשף. עיין בכמה"ן במלחמות ספ"ד דכתובות: שם מריש הואי גרסינ'. עיין ברכות ד' ח ע"ב:

הגהות הב"ח

(ח) גמ' מבין הבגיות שכינה בבבל היכא שריא אמר אביי: (ט) שם ושאינו עלוב יכול ושאינו יכול מי נדחה: (י) שם מעון ביתך לא הוא גריסנא דמצלינא תניא: (יא) שם ומצלינא היכא דמצלינא תניא: (יב) רש"י ד"ה לכי מרחקנא פרסה (אני וכו' בתוכו) תפ"מ ון"כ ס"פ כשואני מהלך בדרך באותו מקום אפילו אני מרבה עלי את הדרך אני נכנס שם ומתפלל בתוכו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מותר. נ"כ מלוה כן גירסת הרא"ש (כלומ אבל בגא"ש דברכות איתא מותר). והכי"ל בברכות:

רבינו חננאל

מבטלין תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת הכלה. במה דברים אמורים בשאין שם כל צורכו. וכמה כל צורכו י"ב אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי כו'. והני מילי למאן דתני וקרי, פי' קרא או תנא, אבל דמתני שמועתא לית ליה שיעורא. תניא ר' שמעון בן יוחי אומר חביבין ישראל שבכל מקום שגלו גלה שכינה עמהן כו' ופשוטה היא. עד דרש רבא ה' מעון אתה היית לנו, אילו בתי כנסיות ומדרשות. אמר רבא כיון דשמעתא להא לא יתיבנא גרסינא אלא בבי כנישתא, שנאמר ה' אהבתי מעון ביתך וגו'. אין עושין בית הכנסת קפנדריא. ואם היה שביל מעיקרא מותר. פי' קפנדריא לשון יוון, כשתהיה חצר ריש לה ב' פתחים אחד במזרח ואחד במערב הנכנס בזה ויצא כנגדו [ו]מפסיק החצר, נקרא קפנדריא. אמר רב נחמן הנכנס בכנסת על מנת וכו'. אמר רב הונא הנכנס לבית הכנסת להתפלל מותר לעשותו קפנדריא. שנאמר ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים [וגו'] ואקשינן והתניא אינו תולש ומאכיל אבל תולש ומניח אוקימנא למתניתין נמי הכי, עלו בו עשבים לא יתלוש להאכיל אבל תולש ומניח מפני עגמת נפש. ת"ר בית הקברות אין נוהגין בהן קלת ראש וכו' עד אם ליקט שורפן במקומן. **מתני'** ראש חדש [אדר] שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים. תנן התם במסכת שקלים באחד באדר משמיעין על השקלים כו'. [פי'] מכריזין יכין כל אדם שקלו ויביאהו למקדש.